

תורת אמך

ביאורי סוגיות והדרכה לימודית

מסכת ביצה

פרק ראשון

סוגיה י: פרטי דינים בביצה שיש ספק אם נולדה
ביום טוב

נכתב בסייעתא דשמיא

על ידי

אליהו מאיר ליפשיץ

ב"ר חיים שמאי ז"ל

ישיבת ברכת משה, מעלה אדומים

© כל הזכויות שמורות למחבר

מהדורה ראשונה ללא הגהה

סוגיה י: פרטי דינים בביצה שיש ספק אם נולדה ביום טוב

* *

רקע

סיימנו את עיקר דין ביצה שנולדה ביום טוב, וסוגייתנו עוסקת בפרטים נוספים בשלהי הסוגיה.

מקורות

- א. גמ' ו:ז: "תנו רבנן אפרוח שנולד ביום טוב... האי תומא שחיקא סכנתא לגלויא"
- ב. רי"ף ג: באלפס, "תניא השוחט תרנגולת ומצא בה ביצים... איפשר דילדה בליליא"
- ר"ן ד"ה תניא, אמר, ודוקא
- ג. שו"ע סי' תקיג סע' ו ומשנה ברורה

הסבר הסוגיה

אמר רב מרי בריה דרב כהנא בדק בקנה של תרנגולין מערב יום טוב ולא מצא בה ביצה ולמחר השכים ומצא בה ביצה מותרת... איני והא אמר רבי יוסי בן שאול אמר רב בדק בקנה של תרנגולת מערב יום טוב ולא מצא בה ביצה ולמחר השכים ומצא בה ביצה אסורה התם בדספנא מארעא. [גמ' ז.]

הגמ' אומרת שתרנגולת מטילה ביצה מזכר רק ביום, ולכן כשיש זכר בסביבתה של התרנגולת, ודאי שלא הטילה בלילה. אם בדק את התרנגולת שחרית, ומצא בה ביצה, ודאי שהתרנגולת הטילה אתמול. אם בדק בערב ולא מצא, ובדק בשחר ומצא, מותר לאכול הביצה, כיוון שתרנגולת אינה מטילה ביום, ודאי שיצאה רוב הביצה מערב יום טוב וחזרה לגוף התרנגולת.

כשאין זכר בסביבת התרנגולת היא יכולה ללדת בלילה, אבל שכח יותר שתלד ביום. לפיכך אם בדק בשחרית ומצא ביצה, יכול לאוכלה, שחזקה שהתרנגולת מטילה ביום. אם בדק בערב ולא מצא ביצה ובדק בבוקר ומצא, אסור לאכול את הביצה כיוון שסביר יותר שהטילה בבקר משהביצה יצאה רובה וחזרה.

הר"ן [ג: ד"ה ודוקא] מוכיח מכך שניתן לסמוך על הסבירות הגבוהה שתרנגולת דספנא מארעא הטילה ביום ולהתיר את הביצה באכילה, שאין להחמיר בכל דבר שיש לו מתירין, אלא ניתן לסמוך על הרוב במקרה דלא איתחזק איסורא.

הלכה

השו"ע [סי' תקיג סע' ו] פוסק את מסקנת הסוגיה, כפי שהובאה ב"הסבר הסוגיה" להלכה.